

مقاله

روزها و فاهیم اساسی در جامعه شناسی

www.ketab.ir

سرشناسه	واحدی، میثم، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	حوزه‌ها و مفاهیم اساسی در جامعه‌شناسی؛ نویسندگان: میثم واحدی، علی بزرگامید؛ ویراستار علمی و سرپرست تدوین: حسین صنعتی
مشخصات نشر	تهران: کتاب‌یار مهربان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۶۱۰ ص
شابک	۳۵۰۰۰۰ ریال ۹78-600-7536-14-8
واضع فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابخانه ص ۶۰۸ - ۶۱۰
موضوع	جامعه‌شناسی
شماره	بزرگامید، علی، ۱۳۵۹ -
ردم	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۳۶-۱۴-۸
رده بندی د	۳۰۶
شماره کتابخانه ملی	۳۵۸۱۳۸

حوزه‌ها و مفاهیم اساسی در جامعه‌شناسی

نویسندگان: میثم واحدی، علی بزرگامید

ویراستار علمی و سرپرست تدوین: حسین صنعتی

ناشر: انتشارات کتاب یار مهربان

طراح جلد و صفحه‌آرا: شیما مومنی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳ تیراز: ۱۰۰۰ قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۳۶-۱۴-۸

ISBN:978-600-7536-14-8

تمامی حقوق برای سرپرست تدوین محفوظ است.

انتشارات کتاب یار مهربان تلفن: ۶۶۴۹۰۷۱۳ صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۷۳۴

مقدمه ۱۱

فصل ۱- مبانی جامعه‌شناسی ۱۳

مقدمه (۱۵) - تعریف جامعه‌شناسان از مفهوم جامعه انسانی (۱۶) - تعریف، موضوع و قلمرو علم جامعه‌شناسی (۱۷) - مفهوم فرهنگ (۱۹) - قوم‌مرکزی (۲۱) - پایگاه و نقش (۲۳) - نهادهای اجتماعی (۲۷) - گروه‌های اجتماعی (۲۸) - جماعت (۳۰) - هیستری جمعی (۳۰) انواع منبش‌های اجتماعی (۳۲).

فصل ۲- آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات) ۳۵

کلیات (۳) - رفتاری و بعد هنجاری رفتار (۳۹) - چرا مردم کج رفتاری می‌کنند؟ (۴۱) دسته‌بندی و تعریف کج رفتاری (۴۴) - پارادایم اثبات‌گرا (۴۵) - پارادایم برساخت‌گرا (۵۲) کج رفتاری‌های اجتماعی (۶۲) - چرا آدم، آدم می‌کشد؟ (۶۳) - خودکشی (۶۶) - اعتیاد به مواد مخدر (۷۰) - هنجار نظم و ناپهنجاری رفتار (۷۳) - سرمایه اجتماعی، نظم و انحرافات (۷۶)

فصل ۳- روان‌شناسی اجتماعی ۷۷

تعریف و تاریخچه روان‌شناسی اجتماعی (۸۰) - نظریه‌ها در روان‌شناسی اجتماعی (۸۰) - رفتار در گروه‌ها (۸۴) - نفوذ اجتماعی و سنتز (۸۷) - رهبری و مدیریت (۸۹) - اطاعت و فرمانبرداری (۹۱) - رفتار ناظران در موقعیت‌های بحرانی (۹۲) - اخلاق و ارزش‌های اخلاقی (۹۳) - برخاشگری (۹۸) - نگرش‌ها و چگونگی تغییر نگرش‌ها (۱۰۰) - چهارچوب‌های نظری برای مطالعه نگرش‌ها (۱۰۰) - الگوهای تغییر نگرش‌ها (۱۰۴) - اندازه‌گیری و سنجش نگرش‌ها (۱۰۹).

فصل ۴- جامعه‌شناسی پزشکی ۱۱۱

کلیات (۱۱۷) - تاریخچه مطالعات اجتماعی در پزشکی و جامعه‌شناسی پزشکی (۱۱۷) - دو تعریف رایج در جامعه‌شناسی پزشکی (۱۲۰) - رویکردهای نظری در جامعه‌شناسی پزشکی (۱۲۱) - فرق پزشکی اجتماعی با جامعه‌شناسی پزشکی (۱۲۳) - رابطه بین پزشکی و جامعه‌شناسی (۱۲۴) - مراجعه به پزشک (۱۲۴) - چالش‌های عمده در برابر انگاره سنتی بیماری (۱۲۷) - اندازه‌گیری تندرستی و بیماری (۱۲۷) - انواع بیماری (۱۳۰) - مدل‌های

بیماری (۱۳۱) - نقش اجتماعی پزشکی (۱۳۳) - علل اجتماعی بیماری (۱۳۶) - الگوهای اجتماعی بیماری (۱۴۱) - مقابله با بیماری (۱۴۵) - انواع مراقبت‌های درمانی (۱۶۵) - ارزشیابی خدمات درمانی و بهداشتی (۱۴۷) - روش‌های پرداخت دستمزد به پزشکان و مزایا و معایب آنها (۱۴۹) - اشکال متفاوت خدمات پزشکی (۱۵۱) - بیمه‌های خدمات درمانی ثالث (۱۵۱) - ملاک‌های گزینش دانشجویان پزشکی (۱۵۱).

فصل ۵- جامعه‌شناسی خانواده ۱۵۳

انواع خانواده (۱۵۵) - کارکردهای خانواده (۱۵۸) - اهمیت نهاد خانواده (۱۵۸) - خانواده در دنیای صنعتی جدید (۱۵۸) - نظریه‌های جامعه‌شناسی خانواده (۱۵۹) - ازدواج (۱۶۱) - انواع نظام‌های خویشاوندی (۱۶۲) - نظریه‌های همسرگزینی (۱۶۳) - انواع ازدواج (۱۶۶) - سن ازدواج و ویژگی‌های فرهنگی در ایران معاصر (۱۶۹) - ازدواج، والدین و جوانان (در ایران) (۱۶۹)

فصل ۶- جامعه‌شناسی آموزش و پرورش ۱۷۱

کلیات (۱۷۱) - رویکرد ای نظری در جامعه‌شناسی آموزش و پرورش (۱۷۹) - نظریه‌های کلاسیک در جامعه‌شناسی آموزش و پرورش (۱۸۱) - نظریه‌های معاصر در جامعه‌شناسی آموزش و پرورش (۱۸۱) - جامعه‌شناسی آموزش و پرورش جدید (۱۹۷) - سازمان اجتماعی مدرسه (۲۰۱) - فرایند های مدرسه (۲۰۳) - روان‌شناسی اجتماعی تدریس (۲۰۸).

فصل ۷- جامعه‌شناسی صنعتی ۲۱۵

جامعه‌شناسی صنعتی چیست؟ (۲۱۷) - مقایسه جامعه‌های مختلف از لحاظ میزان صنعتی بودن (۲۲۱) - نقد جامعه صنعتی (۲۳۳) - جامعه‌شناسی (۲۳۵) - عصر انقلابات کبیر (۲۳۷) - موانع اجتماعی رشد سرمایه‌داری و صنعت در ایران (۲۳۸) - مدیریت صنعتی و رفتار سازمانی (۲۴۰) - کار و اشتغال و قشر بندی در جامعه صنعتی (۲۴۵) - اعتصاب در کشورهای صنعتی (۲۴۸) - نهادهای اجتماعی و فرهنگی جامعه صنعتی (۲۵۱) - ویژگی‌های روانی جامعه صنعتی (۲۵۳) - نهادهای سیاسی جامعه صنعتی (۲۵۵) - نکات تکمیلی حوزه جامعه‌شناسی صنعتی (۲۶۱).

- فصل ۸- جامعه‌شناسی کار و شغل** ۲۵۹
- کلیات (۲۶۱) - تکنولوژی (۲۶۴) - اختلافات میان کارگران و کارفرمایان (۲۶۴) - نظریه‌های روان‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی در حوزه کار و شغل (۲۷۱) - کیفیت زندگی - شغلی (۲۷۴) - جمعیت فعال و نظریه اشتغال (۲۷۵) - فعالیت و اشتغال در ایران (۲۷۷).

- فصل ۹- جامعه‌شناسی سازمان‌ها** ۲۷۹
- کلیات (۲۸۱) - ریشه‌های جامعه‌شناختی شکل‌گیری نظریه‌های سازمان و مدیریت (۲۸۳) - نظریه‌های کلاسیک سازمان (۲۸۵) - نسل اول نظریه‌های سازمان و مدیریت؛ سازمان‌گرایی (۲۹۰) - نسل دوم نظریه‌های سازمان و مدیریت؛ «انسان‌گرایی» (۲۹۲) - نسل سوم نظریه‌های سازمان و مدیریت؛ «نسجام‌گرایی» (۲۹۴) - نوع‌شناسی سازمان‌ها (۲۹۷) - تجزیه و تحلیل سازمان به‌عنوان سیستم اجتماعی (۲۹۸) - هدف‌های سازمان (۳۰۶) - قدرت در سازمان‌ها (۳۰۸) - فرهنگ و نقش آن در جوامع و سازمان‌ها (۳۱۰) - عوامل محیطی؛ اثرات سازمان‌ها (۳۱۶).

- فصل ۱۰- جامعه‌شناسی ادبیات** ۳۱۷
- حوزه جامعه‌شناسی ادبیات (عش اول) ۳۱۹
- جامعه‌شناسی ادبیات (۳۱۹) - ادبیات به‌منزله واقعیت مجازی (۳۲۰) - نظریه واکنش خواننده (۳۲۳) - مقدمه‌ای بر مسائل جامعه‌شناسی رمان (۳۲۷) - طلوع رمان (۳۳۲) - روش ساخت‌گرایی تکوینی در تاریخ ادبیات (۳۳۵) - رابینسون کروزو، فردگرایی و قصه (۳۳۸) - راه‌های انتشار یک شعر در قدیم (۳۴۰).

- فصل ۱۱- جامعه‌شناسی ارتباطات** ۳۴۵
- ارتباط اجتماعی چیست؟ (۳۴۷) - انواع ارتباط اجتماعی (۳۴۷) - نقش - گیرنده و گردونه ارتباط (۳۴۸) - صاحب‌نظران حوزه ارتباط اجتماعی (۳۴۹) - رساله و ارتباط جمعی (۳۵۲) - دو دیدگاه در مورد تأثیر وسایل ارتباط جمعی (۳۵۲) - فردگرایی در وسایل ارتباط جمعی (۳۵۴) - انواع سازمان وسایل ارتباط جمعی (۳۵۵) - وسایل ارتباط جمعی (۳۵۵) - پژوهش در رسانه‌ها (۳۵۶)

فصل ۱۲- جامعه‌شناسی شهری ۳۵۹

کلیات و تعریف مفاهیم (۳۶۱) - منشاء پیدایش شهرهای جدید از ابتدا تا قرون وسطی (۳۶۸) - شهرها از قرون وسطی تا ظهور انقلاب صنعتی (۳۷۵) - شهر و شهرنشینی بعد از انقلاب صنعتی (۳۷۶) - دیدگاه کلاسیک جامعه‌شناسی شهری (۳۸۰) - جامعه‌شناسان شهری در آمریکای شمالی (۳۸۵) - مورفولوژی (ریخت‌شناسی شهری) (۳۹۲) - برنامه‌ریزی شهری (۳۹۶) - جامعه‌شناسی شهری جدید (۳۹۶) - روان‌شناسی اجتماعی در شهر (۴۰۰) - مکاتب نظری در جامعه‌شناسی شهری (۴۰۵) - دیدگاه‌های مربوط به توسعه شهری (۴۰۶).

فصل ۱۳- جامعه‌شناسی روستایی ۴۰۹

مفاهیم و ساخت جمعیت روستایی (۴۱۱) - انواع مهاجرت‌های روستایی (۴۱۲) - خانواده روستایی در ایران (۴۱۳) - قشربندی اجتماعی در روستا (۴۱۴) - بهره‌برداری ارضی در ایران قبل از اصلاحات ارضی (۴۱۸) - اصلاحات ارضی (۴۲۱) - توسعه و استراتژی‌های توسعه روستایی (۴۲۱) - راهبردهای توسعه روستایی (۴۲۷) - تحولات جامعه روستایی بعد از انقلاب اسلامی (۴۲۷) - مروری بر مدیریت روستایی در ایران از قبل از مشروطه تا بعد از انقلاب اسلامی (۴۳۳).

فصل ۱۴- جامعه‌شناسی توسعه ۴۳۵

مفاهیم و اصطلاحات (۴۳۷) - راهبردهای توسعه و مسئله نابرابری (۴۴۰) - بسترهای توسعه در کشورهای درحال توسعه - دیدگاه‌های جامعه‌شناسان کلاسیک (۴۴۱) - دیدگاه جامعه‌شناسان کلاسیک و گذار تاریخی جوامع (۴۴۲) - جامعه‌شناسان کلاسیک (۴۴۲) - مکتب نوسازی (۴۴۷) - امپریالیسم و توسعه (۴۵۶) - مکتب اکلا (۴۵۷) - دیدگاه وابستگی (قدیم و جدید) (۴۵۷) - دیدگاه نظریه‌پردازان (والستاین) (۴۶۲).

فصل ۱۵- جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی ۴۶۵

کلیات (۴۶۷) - روش‌شناسی تغییر اجتماعی (۴۷۱) - رویکرد تاریخی - عملکردی و تغییرات اجتماعی (۴۷۵) - رویکرد تضاد و تغییر اجتماعی (۴۷۷) - تضادهای تغییرات اجتماعی (۴۷۹) - عاملیت و تغییر اجتماعی (۴۸۶) - جنبش‌های اجتماعی (۴۸۷) - ساز و کار تغییر اجتماعی (۴۸۸) - جمعیت و تغییر اجتماعی (۴۸۹) - ارزش‌های فردی و تغییرات اجتماعی (۴۹۱) - ایدئولوژی و تغییر اجتماعی (۴۹۲) - الگوها و راهبردهای تغییر اجتماعی (۴۹۴) - سنت، نوسازی، تجدد (۴۹۶).

فصل ۱۶- جامعه‌شناسی قشرها و نابرابری‌های اجتماعی ۵۰۳

تعریف برخی از مفاهیم مورد استفاده در این حوزه (۵۸۷) - شکل‌های عمده قشربندی اجتماعی (۵۱۲) - نابرابری‌های اجتماعی (۵۱۵) - نظریه‌های قشربندی اجتماعی (۵۱۷) - روش تحقیق در قشربندی (۵۲۷) - قشربندی و تحرک اجتماعی (۵۲۸) .

فصل ۱۷- جامعه‌شناسی سیاسی ۵۳۱

رویکرد مارکسیستی در جامعه‌شناسی سیاسی (۵۳۵) - الگوی جامعه‌شناسی سیاسی ماکس وبر (۵۴۰) - نخبه‌گرایی (الیتیسم) (۵۴۲) - الگوی پلورالیسم یا تکثر منابع قدرت اجتماعی (۵۴۳) - نظریه توتالیتاریسم درباره نحوه توزیع قدرت (۵۴۴) - نظرات تالکوت پارسونز (۵۴۵) - جامعه مدنی (۵۴۶) - جامعه توده‌ای (۵۴۷) - تئوری‌های جامعه توده‌ای (۵۴۷) - انواع رژیم سیاسی (۵۵۰) - شکاف‌های اجتماعی، نیروهای اجتماعی و زندگی سیاسی (۵۵۴) - نیروهای اجتماعی (۵۵۶).

فصل ۱۸- جامعه‌شناسی انقلاب ۵۶۱

مباحث توصیفی انقلاب (۵۶۱) - نظریه‌های وقوع انقلاب (۵۶۹) - نظریه‌های فرایند و پیامدهای جنبش انقلابی (۵۹۲).

منابع ۶۰۸

مقدمه

جامعه‌شناسی یکی از رشته‌های علوم انسانی است که از بدو پیدایش تا کنون تغییرات زیادی را هم به لحاظ محتوایی و هم به لحاظ صوری به خود دیده است. عمده این تحولات تحت تأثیر مسائلی ایجاد شده‌اند که در هر دوره تاریخی در جامعه مطرح شده و به عنوان موضوعی جهت کنکاش علمی و عملی فرا روی نظریه‌پردازان و متفکران این علم قرار گرفته‌اند.

اما برخی از حوزه‌های جامعه‌شناسی در طول حیات این رشته از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و مورد اقبال شمار قابل توجهی از جامعه‌شناسان جهت نظریه‌پردازی بوده‌اند.

کتاب حاضر تلاشی است مقدّمات جهت معرفی برخی از مهمترین حوزه‌های مورد توجه در جامعه‌شناسی و نیز، مهمترین مفاهیم نظریه‌ای موجود در هر حوزه. به علاوه، نگارندگان سعی داشته‌اند سیر تاریخی مفاهیم و نظریه‌های موجود از این حوزه را نیز در معرض خوانش مخاطبان عزیز قرار دهند.

حوزه‌هایی که در این کتاب به معرفی مفاهیم و نظریه‌های مرتبط به آنها پرداخته شده، عبارتند از: آسیب‌شناسی اجتماعی، روانشناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی توسعه، جامعه‌شناسی روستایی، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، جامعه‌شناسی خانواده، جامعه‌شناسی ارتباطات، جامعه‌شناسی سازمان‌ها، جامعه‌شناسی کار و شغل، جامعه‌شناسی صنعتی، جامعه‌شناسی ورزشی، جامعه‌شناسی شهری، جامعه‌شناسی ادبیات، جامعه‌شناسی سیاسی، جامعه‌شناسی قشر و نژاد، جامعه‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی، و جامعه‌شناسی انقلاب.

امید است کتاب حاضر بتواند سهمی هرچند کوچک در معرفی علم جامعه‌شناسی و مفاهیم و خردهای اساسی آن به خوانندگان عزیز داشته باشد.